

ЗАКОНЪТ ЗА РАЗВИТИЕ НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – ЕДНА ГОДИНА ПО-КЪСНО

Чл.-кор. Дамян Дамянов
Председател на Съюза на учените в България

На 21 май 2010 г. с публикуването му в „Държавен вестник“ Законът за развитие на академичния състав в Република България влезе в сила. Но практическото му приложение се отложи главно поради оспорването му в Конституционния съд. Последваха две негови поправки от октомври и декември 2010 г. Правилникът за прилагането на закона бе оповестен през м. септември и поправен през м. март 2011 г. Висшата атестационна комисия функционираше до края на м. март 2011 г.

Новият режим за присъждане на научни степени и академични длъжности не може да функционира без разработването на вътрешни правилници за развитие на академичния състав. Едни организации имаха свои документи още през 2010 г., други се въздържаха, но от м. март 2011 г. всички висши училища имат свои правилници. Реално законът започна да се изпълнява от м. април 2011 г.

РАНЕН ЛИ Е АНАЛИЗЪТ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЗРАСРБ?

Веднага възниква въпросът: не е ли рано да се прави анализ и оценка на приложението на Закона и неговия правилник? Защо не е рано:

1. На практика **подготвителният период за прилагане на закона продължи почти една година**. Висшите училища и научните организации имаха достатъчно време да обмислят всички детайли и проблеми, които възникват при новата обстановка.
2. **Опитът на Румъния показва, че при либерализация и децентрализация на присъждането на научни степени и звания е необходимо по-кратък период за преценка на състоянието и своевременно изправяне на грешките, за да не се допусне принижаване на изискванията и критериите и девалвация на степените и званията.**

От миналата година в Румъния има нов закон, с който спря либерализацията и лавината от присъдени звания и степени. Освен Национален съвет за научните изследвания се създава и Национална комисия за атестация на кадрите и на дипломите с подразделения по научни области, които разработват строги и прецизни критерии за оценка. Показателно е и това, че в Румъния не може да има ректор, който да не е професор. Този подход в Румъния напомня за Франция, където има централна комисия за атестация на професори.

3. Почти няма правилник на ВУ и НО, който да не е изменян и допълван по 2-3 пъти. Дори в момента има тенденция за такива промени. Пример е **Техническият университет в София**. Преди два месеца неговият сайт по

отношение на научните степени и академичните длъжности беше открит и може би най-добрият в страната – прецизно и точно бяха показани и най-малките подробности, а изискванията за присъждане – високи. Изведнъж тази част от сайта беше затворена и достъпът до него – допустим само от вътрешната мрежа на университета. По неофициална информация предстои ново разглеждане на Правилника от Общото събрание.

Някои от факултетите на СУ „Св. Кл. Охридски” още не са показали своите изисквания и критерии, за разлика например от Факултета по химия и фармация, който е сторил това още през м. април 2011 г., а Физическият факултет – през м. декември м.г.

Има и други университети, които не са оповестили ясно и точно своите изисквания и критерии – Шуменският университет, Университетът по строителство, архитектура и геодезия и т.н. Няма я информацията и на редица частни колежи, които се водят за висши училища, като например ВУ „Колеж по телекомуникации и пощи”, ВУ по застраховане и финанси, Международно висше бизнес училище в Ботевград, ВУ „Международен колеж” в Албена.

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Информацията, която днес предстои да бъде поднесена, е събирана по няколко направления. **Основният източник са сайтовете на висшите училища и научните организации.** Ако сме пропуснали важни елементи от правилниците на някои университети и организации, причината е или в липсата на достатъчно настойчиво „ровене” в тях или липсата в него на интересуващата ни информация.

На сайта на СУБ беше поставена покана към учените да се произнесат по приложението на закона. Потърсихме помощта на съюзните звена и съюзните членове. Използвахме публикации и интервюта в медиите. Търсихме информация и в Интернет. Помолихме ректори на университети и директори на научни организации да ни информират за своето мнение по прилагането на Закона. Отговори ни само един ректор, който написа, че законът е добър и не вижда какво може да се измени и допълни.

Законът бе активно критикуван в процеса на подготовката и приемането му. Оценките и критиките към ЗРАСРБ в публичното пространство една година по-късно са силно намалели.

Не взимат отношение учени и институции, които силно атакуваха проектозакона и техните предложения не бяха приети. При разговори дори и с ректори се споделя реално обстановката, но учени се въздържат от изява и заявяват: **„Каквото и да предлагаме, няма да се приеме”**. В интернет се появи идея за създаване на **Клуб на пълните професори**, т.е. тези, които са станали професори след като са защитили научната степен „доктор на науките”. Не може да не отчетем, че има известно разграничаване на учените със стари научни звания и новозаели академични длъжности. И разногласията са предимно в областта на изискванията и критериите за присъждане.

ЗА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИТЕ НА ВУ И НО

В началото на 2008 г. по инициатива на в. „24 часа” е направен рейтинг на сайтовете на висшите училища. Класацията е била извършена от студентски групи и обявена след консултация с експерти. Оценката е направена по шест показатели, два от които са пряко свързани със студенти и кандидат-студенти. Оценката за повечето ВУ е крайно незадоволителна, особено по отношение дизайна и структурата на сайтовете. Изводът е, че повечето от ВУ продължават да кретат във виртуалното пространство.

Рейтингът на ВУ, оповестен от МОМН в началото на 2011 г., не внесе яснота по този въпрос. На практика той остана извън обсега, въпреки че сайтът **е огледало на висшето училище.** И друг път сме подчертавали, че сайтът и неговото съдържание е изключително важен елемент за попадането на ВУ в различни европейски и световни класации, а не отчетите, справките и бележките, изпращани в МОМН; не данните, предавани на Националния статистически институт. Дори рейтинговата система на МОМН трябва да се гради на данните от сайтовете на ВУ.

СУБ няма възможност и не си е поставял за задача подробно да анализира и оценява сайтовете на ВУ и НО, както за моментното им състояние, така и за промените във времето. **В процеса на търсене на информация, свързана с реализирането на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, СУБ стигна до следните по-основни изводи:**

- Сравнително малко са ВУ като Техническият университет в София, Тракийският университет и др., където още от главната страница на сайта може да се намери линк към това, което интересува потребителя.
- Значителен е броят на сайтовете, в които човек доста трябва да се лута, за да намери необходимата му информация. Освен това, има и такива случаи като УНСС, където Правилникът може да се намери само от мрежата на университета; като СВУБИТ, където търсената информация е в процес на обновяване и т.н.
- Най-добре и точно се публикуват конкурсите, които се обявяват, което съществуваше и в досегашната практика. Публикува се и информацията, която се изисква от ЗРАСРБ.
- Липсват обобщени анализи и сравнения за присъждането на научни степени и академични длъжности и при стария, и при новия закон. Малко са университети като Бургаския свободен университет, Югозападния университет „Н. Рилски”, които са показали състоянието през последните три години.
- Не може да се открие наличието на електронен архив, какъвто изисква законът и дали го има в съществуващите библиотеки.

- Няма публикувани отчети за предходната учебна година (изключение прави ЮЗУ „Н. Рилски“) и т.н.

Както в ЗРАСРБ, така и в Закона за висшето образование няма записани задължения за ВУ и НО какви документи и данни да публикуват.

На държавно ниво или от сайтовете на университетите и научните организации не можахме да получим информация или да намерим разписан ред за информиране на обществеността относно:

- недопуснати кандидати до конкурсите и причините за това;
- върнати дисертации от предварителното обсъждане в първичните звена;
- промени в хода на процедурите, наложени от факултетни съвети;
- искания за отзоваване на членове на научните журита поради конфликт на интереси и други подобни причини;
- наложено разширяване на научния съвет на първичното звено или създаване на еднократен нов научен съвет;
- проведени конкурси с участието само на един кандидат;
- участието в конкурсите на учени извън ВУ и НО, обявили конкурса, както и колко от тях са спечелили конкурса;
- приети учени от други ВУ и НО на академични длъжности без конкурс;
- лица - участници в конкурсите, идващи от бизнеса;
- наличие на избор от факултетния съвет, което противоречи на решението на научното жури;
- завършили конкурси без избор;
- възрастовия състав на заелите академични длъжности;
- подадени жалби и начина на решаването им;
- обсъдени въпроси от комисиите по етика на ВУ и НО, предизвикани от нарушения на научната етика при присъждането на научни степени и заемането на академични длъжности;
- има ли завършени процедури по хабилитация на кандидати, неотговарящи на изискванията на ВУ/НО или при допуснато закононарушение (например избор без научната степен „доктор“) и др.

По-лошото е, **че въобще не е предвиден ред за събиране и обработване на такава информация.** Анализ в това отношение е крайно необходим, защото той може да покаже важни неща:

- правилно ли е избран редът за присъждане на научни степени и академични звания;
- какво е нивото на първичните звена – катедрите и катедрените съвети;
- доколко е създадена обстановка за реално провеждане на конкурсите и решенията на научните журита се споделят от съответната научна общност;
- съществуват ли условия и настройка за противодействие на негативните прояви и т.н.

ЗРАСРБ – ПОЛОЖИТЕЛНИ ЯВЛЕНИЯ

Приемането на Закона за развитие на академичния състав в Република България е положително явление. С него се:

1. **Адаптира/приближава** системата за академичен растеж до системите в западноевропейските (ЕС, източноевропейски страни) и много страни в света.
2. **Скъсява процедурата** (у нас я „олекотява”, но технически тя става много по-натоварена).
3. **Промени системата** за академично развитие у нас, натоварена с акценти с политически характер и руско влияние.

Положителни страни на Закона

- Децентрализира присъждането на научни степени и академични длъжности.
- Разкрива възможности за засилване ролята на ВУ и НО за повишаване качеството на дисертационните трудове и на личностите, избирани за академични длъжности.
- Въвежда научните журита и установява общ режим за тяхната работа.
- Уеднаквява академичните длъжности във ВУ и НО.
- Установява унифициран режим за подготовка на докторанти.
- Изисква да се публикуват рецензии и становища на научните журита, както и автореферати и други материали на участниците в конкурсите.
- Въвежда отделни изисквания за научни степени и академични длъжности.

Промените на ЗРАСРБ предизвикват дискусия и негативни оценки:

1. Отключват „лавина” от хабилитации при дискутабилни критерии и изисквания, с различно тегло и подбор от ВУ и НО (инфлация на академичните кадри).
2. Въвеждат силна либерализация, създава предпоставки за негативни явления, без да са предвидени контрамерки, контролни технологии или структури.
3. Легитимират ВУ или НО, продуциращи бързо „свои” хабилитирани кадри, при липса на държавна политика спрямо демографската криза у нас, европейския образователен пазар, качеството на обучение, кадрите, икономическите и научните приоритети на България и други фактори.

Негативни страни на закона

- Няма национални минимални наукометрични изисквания и критерии за присъждане на научни степени и академични длъжности; съществува дисонанс в изискванията и понижаване на научното ниво.
- Липсва контрол за качеството на нормативната база на ВУ и НО и за спазване на изискванията на Закона и неговия Правилник.
- Няма създаден ред във ВУ и НО за реагиране на жалбите и сигналите по време на процедурите от обявяването до приключването им.

- Създадени са предпоставки за ограничаване участието в конкурси на учени от други ВУ и НО, както и от бизнеса.
- Има неизяснени понятия, показатели и критерии.
- Увеличи се бюрократичността при процедурите и нарасна наборът от документи.
- Създават се предпоставки за лобистки подход при подбора на членовете на журитата.
- Няма изисквания за прозрачност при формирането на научните журита и тяхната дейност.
- Предоставена е голяма власт на ректорите без условия за съответен контрол.
- Отредени са функции на МОМН като на наблюдател на приложението на Закона и т.н.

ПРИСЪДЕНИ НАУЧНИ СТЕПЕНИ И АКАДЕМИЧНИ ДЛЪЖНОСТИ

В поредица от таблици са показани данни за присъдените научни степени, научни звания и академични длъжности, заимствани от Националния статистически институт, ВАК и Националния център за информация и документация към МОМН.

Присъдени научни степени, научни звания и академични длъжности

Степен/ длъжност	години	2007	2008	2009	2010	до март 2011	06.02. 2012
Доктор	- НСИ - ВАК - НЦИД	583 870	621 743	601 795	706	20	228
Доктор на науките	- ВАК - НЦИД	116	136	123	111	1	24
Главен асистент	- НЦИД						93
Доцент	- ВАК - НЦИД	494	434	454	534	46	308
Професор	- ВАК - НЦИД	176	155	196	205	41	270

Национален център за информация и документация Придобити научни степени и заети академични длъжности за периода 27.03.2011 г. – 06.02.2012 г.

НАИМЕНОВАНИЕ	НАУЧНИ СТЕПЕНИ		АКАДЕМИЧНИ ДЛЪЖНОСТИ		
	ОНС "доктор"	Доктор на науките	Главен асистент	Доцент	Професор
ВИСШИ УЧИЛИЩА					
Аграрен университет – Пловдив	13		1	5	5
Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство	2			1	

Академия на МВР	1			4	4
Бургаски свободен университет				1	
Варненски свободен университет "Черноризец Храбър"			1	11	5
ВТУ "Св. Св. Кирил и Методий"	1		4	13	14
ВВМУ "Никола Вапцаров" – Варна	2			1	
ВСУ "Л. Каравелов" - София	1				
Висше транспортно училище "Т. Каблешков"	4		2	4	2
Висше училище Международен колеж – Албена				2	
Военна академия "Георги Стойков Раковски"	9	1	1		
Европейски колеж по икономика и управление – Пловдив			1	1	4
Европейският политехнически университет - Перник					1
Икономически университет – Варна			3	18	4
Колеж по икономика и администрация – Пловдив				1	1
Колеж по телекомуникации и пощи				1	2
Лесотехнически университет	5	1	1	3	9
МУ – Плевен	2	3	1	7	
МУ – Пловдив	9				
МУ – София	1		4	10	6
Международно висше бизнес училище – Ботевград				1	
МГУ "Св. Иван Рилски"	7			8	7
Национален военен университет "Васил Левски" – Велико Търново	3			1	2
Национална академия за театрално и филмово изкуство	5			1	1
Национална музикална академия "Проф. Панчо Владигеров"	3				
Национална спортна академия "Васил Левски"	19	1	1	1	1
Национална художествена академия – София	4	1	1	1	1
Нов български университет			6	21	6
ПУ "Паисий Хилендарски"			5	10	18
РУ "Ангел Кънчев"	6			4	3
СУ "Св. Климент Охридски"	1		16	36	41
Стоп. академия "Д. Ценов" – Свищов	4		1	4	4
Технически университет – Варна	3				1
Технически университет – София	10	1	2	16	14
Тракийски университет – Ст. Загора	2			5	4
У-т "Проф. А. Златаров" – Бургас			2	6	4

УНСС			4	7	13
УАСГ			3	6	10
УБИТ	9	2	3	4	5
Университет по хранителни технологии – Пловдив	23			16	6
ШУ "Епископ К. Преславски"	1		6	16	7
ЮЗУ "Неофит Рилски" – Благоевград	23	1		18	13
Общо за висшите училища	173	11	69	265	218
НАУЧНИ ОРГАНИЗАЦИИ					
Българска академия на науките					
Археологически институт с музей		2		1	
Икономически институт			1		6
Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей	2	3	4	2	1
Институт по електрохимия и енергийни системи	3				1
Институт за балканистика с Център по тракология			1	2	2
Институт по биофизика и биомедицинско инженерство				1	
Институт за български език "Проф. Л. Андрейчин"	2				2
Институт за държавата и правото	1				
Институт за изследване на изкуствата	2			2	1
Институт за изследване на населението и човека	2			2	1
Институт за изследване на обществата и знанието	1				
Институт за исторически изследвания	1				3
Институт за литература	1	2			
Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика			1		1
Институт по инженерна химия				3	5
Институт по астрономия с национална астрономическа лаборатория			1		
Институт по биология и имунология на размножаването				2	
Институт по биофизика и биомедицинско инженерство	1			1	
Институт по електроника	1				
Институт по катализ			4		
Институт по математика и информатика	1				2
Институт по металознание			1	5	6
Институт по механика			2		

Институт по микробиология	2	1		2	
Институт по минералогия и кристалография	1			2	2
Институт по молекулярна биология	2		3		3
Институт по океанология				2	2
Институт по оптически материали и технологии	1				
Институт по полимери			2		1
Институт по физика на твърдото тяло			1	6	2
Институт по физикохимия	1		1	2	3
Национален институт по геофизика, геодезия и география	3	1			4
Национален институт по метеорология и хидрология					1
Национален природонаучен музей			1	1	
Централна лаборатория по слънчева енергия и нови енергийни източници					1
Общо за БАН	28	9	23	36	50
Селскостопанска академия					
Агробиоинститут – гр. Костинброд	1				
Земеделски институт – гр. Шумен				1	
Институт по аграрна икономика – София	2				
Институт по зеленчукови култури – Пловдив	1				
Институт по почвознание “Н. Пушкиров” – София	5				
Общо за Селскостопанска академия	9			1	
ДРУГИ НАУЧНИ ОРГАНИЗАЦИИ					
Военномедицинска академия	7	4			1
Медицински институт на МВР					1
Национална библиотека “Св. св. Кирил и Методий”				1	
Национален център по заразни и паразитни болести	9			1	
Национален център по опазване на общественото здраве	2		1	1	
Специализирана болница за активно лечение по онкология				1	
УМБАЛСМ „Н. И.Пирогов” ЕАД				1	
Национална многопрофилна транспортна болница				1	
Общо за научните организации	18	4	1	6	2
Общо за висшите училища и	228	24	93	308	270

научните организации					
----------------------	--	--	--	--	--

1. Информацията в тези таблици не е реална, защото е непълна (в медиите за СУ, МУ - Пловдив, ВМА се съобщават други цифри).
2. Информацията за новите научни степени и академични длъжности очевидно не постъпва своевременно в НЦИД.
3. Налице са университети с изразена активност за хабилитиране на кадри.

Университет (НО)	доценти	професори	общо
СУ „Св. Кл. Охридски”	36	41	77
ЮЗУ „Н. Рилски”	18	13	31
ТУ – София	16	14	30
ПУ „П. Хилендарски”	28	18	28
Нов български университет	21	6	27
ВТУ „Ч. Храбър”	13	14	27
Шуменски университет	16	7	23
У-т Хранителни технологии – Пд	16	6	22
Икономически университет – Варна	18	4	22
УНСС	7	13	20
БАН (35 института)	36	50	86

В показаните таблици ясно личат данните както за последните четири години, така и за периода от 27.03.2011 г. до 06.02.2012 г.

От цифрите за присъдените научни степени и академични длъжности можем да направим няколко съществени изводи:

- Значително намаление на присъдените научни степени.
- Намаляване броя на присвоените академични длъжности „доцент” в сравнение със съответните стари научни звания.
- Увеличение на професорските академични длъжности.
- Броят на процедурите за „главен асистент” е едва 93, от които 69 във ВУ, 23 – в институти на БАН и 1 – в други НО.
- Регистрирани са само 24 „доктори на науките” (в 90 образователни и научни структури), от които 11 – във ВУ, 9 – в БАН и 4 – във ВМА. Броят им е 5 пъти по-малък в сравнение с предходните години!

Съществува сериозно разминаване в данните за присъдени научни степени „доктор” за миналите периоди между Националния статистически институт и ВАК. Данните за ВАК сме намерили по неофициален път, защото неговите архиви са затворени за ползване. Причините за разминаването в момента е трудно да обясним.

Анализът на информацията от Националния център по информация и документация показва, че през последната година **няма присъдени академични длъжности** в 5 институции на БАН и 3 висши училища. В Селскостопанската академия и нейни 5 института има само един удостоен доцент. По една академична длъжност има заета в още 9 научни организации и 4 висши училища. С други думи, в $\frac{1}{4}$ от висшите училища и научните

организации не е имало конкурси за академични длъжности. В повечето от тези организации са се провели защиты на 1 или 2 докторанти.

За разлика от тях, в СУ „Св. Кл. Охридски“ са избрани 93 (без асистенти) академични длъжности, в Нов български университет и в Пловдивския университет „П. Хилендарски“ по 33, в Техническия университет - София – 32, Югозападния университет и Великотърновския университет – по 31, Шуменския университет – 29 и т.н.

Трябва да се подчертае, че **броят на избраните професори е по-голям от този на доцентите** в СУ „Св. Кл. Охридски“, Пловдивския университет „П. Хилендарски“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ и Университета по строителство, архитектура и геодезия. Рязко е нараснал броят на доценти в Нов български университет, Икономическия университет във Варна и др.

Нямаме основание да се съмняваме в данните на НЦИД. Не можем обаче да разберем, дали висшите училища и научните организации са спазили сроковете и са изпратили в центъра необходимите сведения за присъдените степени и длъжности.

Броят на хабилитациите за професори след влизане в сила на ЗРАСРБ нараства бързо. Констатации:

1. Задължителното изискване за придобиване на научната степен „**доктор на науките**“ е било сериозна бариера срещу масовото придобиване на званието/длъжността „**професор**“.
2. Налице е споделена от ректори изразена тенденция за масово придобиване на званието/академичната длъжност „**професор**“ от доценти на предпенсионна и дори на пенсионна възраст.
3. Няма информация в НЦИД за възрастта на хабилитираните се професори и доценти. Налице е впечатление, че законът не доведе до **приоритетна хабилитация на млади кадри**.
4. ЗРАСРБ дава възможност на ВУ, университети и колежи да „сздадат“ бързо необходимият им пул от хабилитирани лица, за да отговорят на изискванията на законите, респективно на НАОА.
5. Само отделни университети определят предварително общия брой на необходимите им за годината хабилитации, както и съотношението между професори и доценти (напр. ЮЗУ).
6. Броят на поисканите хабилитации, както и на „желаните“ от кадрите хабилитации, не е разчетен и съобразен с финансовите възможности на съответната образователна или научна структура. Новите хабилитации надскочат бюджета им. Поради това, някои от тях обявяват временен мораториум на процедури (по неофициална информация Шуменският университет, факултети на СУ и др.).

Колко и какви академични длъжности да има и какво да бъде съотношението между тях в едно ВУ или НО зависи изцяло от техните академични съвети. В повечето случаи то се определя ежегодно. Югозападният

университет е записал в Правилника си точно съотношенията, които трябва да се спазват. Но при необходимост Академичният съвет може да ги промени.

За да няма „бум“ в увеличаването на броя на академичните длъжности, причината не е във високите изисквания към кандидатите, нито в невъзможността да се предвидят повече длъжности. Причината е в недостига на средства за да се покрият нарасналите възнаграждения. По неофициална информация по тази причина са спрени процедури в Шуменския университет, в някои от факултетите на СУ „Св. Кл. Охридски“.

ЗАЩИТА НА ОБРАЗОВАТЕЛНО-НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР“

Във вътрешните правилници на висшите училища и научните организации най-голямо място заемат въпросите за приемане и подготовка на докторанти, което не е обект на днешната презентация.

Дословно са отразени разпоредбите на ЗРАСРБ и Правилника за приложение и защита на дисертациите. Различията в реда и изискванията към кандидатите не са съществени и са свързани главно с броя на публикациите, изисквания за участие в научни форуми, участие в проекти и т.н. Обикновено се изискват най-малко две публикации (както при предишния закон). В някои ВУ посочват и по-голям брой, като подчертават, че те могат да са под печат. Не винаги има уточняване къде да бъдат публикациите, но за естествените, медикобиологическите и инженерните науки изискват и една публикация в международно издание, в която докторантът дори да е водещ автор. Конкурсът на СУБ за научни постижения в защитени дисертации показва, че има много млади учени с поредица от публикации в международни списания дори с импакт фактор.

Какви проблеми се изтъкват в това отношение?

На първо място се сочи начинът на определяне на научното жури. Предоставеното право на първичното звено със задължителното участие на научния ръководител и дисертанта води до формиране винаги на жури, водещо до благоприятен изход. Допускането на възможността за член на журито да бъде и научният ръководител на дисертанта още повече увеличава лобизма при защита. В Правилника на СУ „Св. Кл. Охридски“ дори е записано, че научният ръководител по право е член на научното жури. Законът не предвижда такова право. А в Медицинския университет в Плевен научният ръководител може да докладва кандидата пред научното жури вместо неговия председател. В Селскостопанската академия дори се допуска научният ръководител да представя кандидата вместо председателя на научното жури. Дали един докторант ще успее, по същество е оценка и на самия научен ръководител. И не бива той сам да се оценява в това отношение.

На второ място. Дисертационният труд не промени модела и структурата си. Не бе възприет преобладаващият в Европейската общност модел дисертацията да се базира на 4-5 тематично свързани публикации в международни списания с импакт фактор. **Това забавя международния**

пробив, признание и популярност на българските учени и на българските научни постижения!

Третият проблем е продиктуван от последствията, свързани с предварително обсъждане и отказът на първичното звено до допускане на защита. Въпросът не е разработен в Правилниците на ВУ и НО. Заслужава да посочим един много добър запис в документа на СУ „Св. Кл. Охридски”. При отрицателно становище на първичното звено докторантът може да представи дисертацията си на факултетния съвет, ако приложи положителни отзиви от три хабилитирани лица или доктори на науките в същото професионално направление, независимо от мястото на работата им. Това е сполучлив опит да се въведе при новите условия положителната роля на суперрецензента и втора инстанция на обсъждане, съответстваща на стария закон.

Не е разработен и въпросът за реда и действията на докторанта и на първичното звено, когато защитата при научното жури е неуспешна. В какъв вид остава връзката с първичното звено или след една година докторантът ще се яви като самостоятелно подготвящ се.

Четвъртият проблем е свързан и с голямата бумашина и увеличена документация, съпътстваща подготовката и защитата на дисертацията. Дори при предварителното обсъждане в първичното звено от докторанта трябва да се представят документи като заповед на ректора за зачисляване, заповед на ректора за отчисляване с право на защита, удостоверение за положени изпити, диплом за висше образование и т.н., които са елементи на неговото досие. Ами ако пред защита е асистент от самото висше училище, който до момента няма научната степен, и от него ли ще се искат подобни документи?

Явно или неявно в университетите се въвеждат такси за административни услуги с решение на Академичните съвети. Презумпцията е напълно ясна.

ДОКТОР НА НАУКИТЕ

Научната степен „Доктор на науките” се запази в новия закон по настояване на значителна част от научната общност и представлява политически и технически компромис. **Броят на присъдените степени през последния едногодишен период е изключително малък – почти пет пъти по-малко,** отколкото през миналите години. В периода 27.03.2011 г. – 06.02.2012 г. има защитени четири дисертации във Военномедицинската академия, по три – в Медицинския университет - Плевен и Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей на БАН; по две – в Института по литература на БАН, Археологическия институт с музей на БАН и Университета по библиотекознание и информационни технологии и по една – в Националната спортна академия, Националната художествена академия, Института по микробиология и Националния институт по геофизика, геодезия и география. Причините за това състояние най-напред трябва да търсим в самия ЗРАСРБ.

В чл. 36 от Закона е записан текст, според който при равни други условия лицата, придобили научна степен „доктор на науките”, ползват предимство при

заемане на академичните длъжности. Този текст е преписан във всички правилници на висши училища и научни организации, но на практика той не работи. Блокиран е със самия закон. За заемане на академична длъжност законът изисква кандидатът да отговаря на определени условия. При равна оценка по тях в закона са посочени допълнителни показатели, които научното жури трябва да има предвид. Дотук никъде не фигурира предимството на „големия доктор”. Законът дава право на висшите училища и научните организации за предвидят и допълнителни показатели към посочените по-горе. На това трето ниво отново „големият доктор” не присъства в преобладаващите правилници на ВУ и НО.

Излиза така, че на носителите на научната степен „доктор на науките”, която съдържа теоретични обобщения и решения на големи научни или научно-приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката”, не могат да намерят място, където да се отрази достигнатото от тях високо научно равнище.

Законът не само води към игнориране на научната степен „доктор на науките”, но и създава предпоставки, спъващи желанието на учените да я придобият. Ако един главен асистент или доцент най-напред стане „доктор на науките”, а след това реши да кандидатства за следваща академична длъжност, той трябва да представи публикуван монографичен труд, който да не повтаря трудовете, представени за придобиване на образователната и научна степен „доктор” и за придобиване на научната степен „доктор на науките”. А за професор - да не повтаря и трудовете за доцент. Да оставим настрана въпроса, че в науката има последователност и непрекъснато натрупване на знание, на разширяване обхвата и дълбочината на изследването, което не се отчита в този текст на закона. Но да се иска публикуване на монография или равностойни публикации в специализирани научни издания примерно една година след като е защитен големият докторат, означава, че **законодателят трактува научната и преподавателската работа като занаятчийство.**

И не само това. Редът и процедурите до самата защита напълно повтарят режима, определен за научната степен „доктор”. В Софийския университет искат заповед за зачисляване, заповед за отчисляване с право на защита. **Напълно прави са в Бургаския свободен университет с искането кандидатът за голям доктор направо да си подава документите за обсъждане и защита.** Просто се забравя, че кандидатът за голям доктор е вече утвърден изследовател и в първично звено, което трябва да го обсъжда и оценява, може въобще да няма учени на неговото ниво. Да не говорим за други прояви в звеното, които са характерни при изявен стремеж за израстване на отделни личности.

В правилниците се възприема формирането на разширени състави на съветите на първичните звена, ако няма достатъчен брой хабилитирани лица. А може би е още по-добре да се формира направо временен научен съвет, който да разглежда дисертациите за „доктор на науките”, още повече, че тези

дисертации имат насока за интердисциплинарно разглеждане на проблематиката. Факултетният научен съвет би трябвало да бъде звено, което да кореспондира с желаещия да придобие научната степен „доктор на науките”. В това отношение трябва да посочим Софийския университет. По аналогия с малкия докторат, ако първичното звено откаже допускането на дисертацията до защита, то дисертантът може да предостави своя труд на Факултетния научен съвет, ако представи три положителни становища на хабилитирани лица или доктори на науките в същото направление, независимо от тяхната месторабота.

Не е целесъобразно и законовото разпореждане при неуспешна защита да се даде до една година срок за повторна защита и това решение да е окончателно. И тук е налице двусмислица в текста – дали това окончателно решение се отнася до процедурата в съответното ВУ или НО, или се зачертава самият дисертационен труд. Напълно логично е ученият сам да прецени кога и къде да се яви на повторна защита. Научните постижения нямат давностен срок.

Висшите училища и научните организации по различен начин подхождат към изискванията и критериите за голям доктор. Обикновено се предвиждат изисквания за публикации и цитирания, изхождайки преди всичко от собствените си разбирания и виждания.

Изискванията на ВУ/НО към големия докторат се различават.

изисквания	публикации				цитирания		
	Общ брой	с IF	м/унар. списания	Водещ (първи) автор	Общ брой	с IF	м/унар. списания
МУ – София							
медикобиологични	15	15			50		
медикоклинични	15	5	3	8	20		
фармация	15	10		3	30		
дентална медицина	5		1				
МУ – Варна	15		3	8			
ВМА	15		3		10	5	
Тракийски у-т							
Стопански	7				7		
Медицински	12		3	6	20		5
Вет. Медицински	15	5	10	5	15	5	10
Аграрни	10		4	3	30		
Физически ф-т, СУ	30		20	12	60		
БАН, И-т по биофизика и биомед. инж.	12	10			30		25
РУ „А. Кънчев”							
Технически	15		5				
други	15		5				
Технически колеж, Ямбол	8		4	3	10		

На приложената таблица са показани изискванията на някои висши училища и научни организации от различни области. Очевидно е голямото разнообразие и липсата на единен подход дори в рамките на една и съща научна област. Освен критериите за публикации и цитирания се предвиждат и други изисквания, като например:

- ръководство на докторанти;
- придобита правоспособност;
- участие в научни форуми;
- документи за интелектуална собственост;
- ръководство или участие в научни проекти и др.

Специално внимание заслужава да обърнем на **изискванията, предвидени във Факултета по химия и фармация на СУ „Св. Кл. Охридски“**. Освен записа, предвиден в самия закон, те препоръчват на кандидатите за „доктор на науките“ да имат:

- най-малко 25 научни статии, включени в дисертацията, от които поне 15 в специализирани международни списания, реферирани в ISI Web of Knowledge или SCOPUS;
- не по-малко от 50 цитата в списания, реферирани от ISI и SCOPUS върху трудовете.

Какви изводи можем да направим от този кратък запис?

1. За получаване на научната степен „доктор на науките“ се поставят най-високите изисквания за публикационна активност за получаване на научната степен, които законът принизява.
2. Дисертационният труд не е нищо непознато и членовете на научното жури са първите, които виждат разработената проблематика. Дисертацията е обобщение на високо научно равнище на многогодишен труд, последователно правен достояние на научната общност и получавал нейното одобрение и признание.
3. Не се изисква публикационна активност и цитирания въобще, а само тази, свързана с тематиката на дисертационния труд.
4. Оценява се действителният научен принос и не се изисква участие в научни форуми, ръководство на докторанти, ръководство на проекти и т.н.
5. Решението на закона за тази степен остава двойствено, компромисно, дискутабилно, незавършено.

Има висши училища и научни организации, които благосклонно се отнасят към носителите на научната степен „доктор на науките“. Във Висшето строително училище „Л. Каравелов“ има предварителна оценка за заемане на академични длъжности и в тази оценка големият докторат е носител на най-големия брой точки. Освен това, от доктора на науките не се изисква нова монография. Във Факултета по химия и фармация на СУ „Св. Кл. Охридски“ се препоръчва на кандидатите за доцент и професор да имат хабилитационен труд, ако нямат научната степен „доктор на науките“. Подобно

е изискването на Плевенския медицински университет, Селскостопанската академия и др.

Научната степен „доктор на науките” като понятие въобще не съществува в Правилника на Европейския колеж по икономика и управление в Пловдив.

В Правилника на Бургаския свободен университет дословно е записано, че: „чл. 40, ал. 1. Научната степен „доктор на науките” не е условие за кариерно развитие”. **Отново се сблъскваме с неразбиране на съдържанието на понятието „кариерно развитие”. И в самия закон то не е изяснено.**

Кариерното развитие в науката е сложен, дълготраен и противоречив процес на овладяване, реализация и защита на знания, опит, позиции и функционални професионални роли, които ученият осъществява по време на целия си активен трудов живот. Основните елементи на кариерното развитие можем да отбележим така:

- образование и степени на познание – бакалавър, магистър, доктор, доктор на науките;
- творчески постижения – статии, книги, монографии, проекти, разработки и т.н.;
- защита на постиженията – спечелени конкурси, получени патенти, присвоени звания, награди и т.н.;
- длъжностно-функционално развитие в една организация, в научната сфера, в отраслите и икономиката;
- международна мобилност;
- изпълняване на мениджърски и управленчески функции;
- създаване на школи и ръководство на млади;
- осъществяване на функции, несвързани с работното място като консултанти, съветници, координатори, ментори и т.н.;
- обществена ангажираност и отстояване на позиции по развитието на науката, висшето образование и страната и т.н.

Няма никакво основание кариерното развитие да се свежда само до получаването на образователно-научната степен „доктор” и заемането на академични длъжности, предвидени в закона.

АКАДЕМИЧНИ ДЛЪЖНОСТИ

В правилниците на висшите училища и научните организации са отразени конкретните изисквания на Закона за заемане на академични длъжности. Законът определя условията за тяхното заемане в няколко основни пункта:

1. Условия за тяхното получаване, посочени в закона:

- придобита образователна и научна степен „доктор”;
- заемане на длъжности за определен срок.

2. Основни оценъчни показатели:

- представяне на публикации, които не повтарят свързаните с придобиването на научни степени и академични длъжности;
- допълнителни изисквания, въведени от ВУ и НО.

3. Допълнителни показатели:

- учебна дейност;
- научноизследователска дейност;
- допълнителни изисквания, въведени от ВУ и НО.

Анализирайки тези изисквания на закона е логично да направим извода, че законодателят:

- издига в ранг публикационната активност, без да се интересува от нейното количество, качество и място на публикуване, от оценката, която им дава специализираната научна общност;
- подценява резултатите от учебната и научноизследователската дейност, като им отрежда място дато допълнителни изисквания и то като обща оценка;
- не се интересува от съпоставимост на изискванията за заемане на академични длъжности в отделните професионални направления и на практика стимулира антиконкуренцията;
- не изисква от ВУ и НО да въвеждат наукометрични показатели и не го интересува какви изисквания въвеждат те и какъв е техният относителен дял в крайната оценка.

На практика оценката на научното ниво и резултатите от творческата дейност на учените, явили се на конкурс за заемане на академични длъжности, зависи изцяло от критериите, които си въвежда висшето училище и научната организация. Техни са и органите, които оценяват и избират – първично звено, факултетен и академичен научен съвет. Тяхно е и научното жури, тъй като се предлага от първичното звено и се утвърждава от по-горе стоящия научен съвет. При това се допуска в научното жури да има учени, които имат съвместни публикации с кандидата.

Висшите училища и научните организации се възползват от тази свобода и по различен начин решават своите въпроси.

Има ВУ и НО, които напълно се задоволяват с основните изисквания на закона. Не сме открили наукометрични критерии и допълнителни изисквания в Шуменския университет, в обществените и хуманитарните факултети на СУ „Св. Кл. Охридски”. УАСГ само при необходимост може да предвиди допълнителни показатели и изисквания. Подобно е положението и в УНСС.

Общо взето, ВУ и НО предвиждат количествени измерители, като най-често срещаните можем да обобщим така:

1. Публикации – общ брой
 - в т.ч. – с импакт фактор
 - в международни списания
 - първи (водещ) автор
 - публикации след предишните степени и длъжности.
2. Цитирания – общ брой
 - в т.ч. – в международни списания
 - от чуждестранни автори.
3. Други изисквания

- учебници;
- учебни ръководства;
- ръководство на докторанти;
- участие в научни проекти;
- участие в международни форуми;
- разработки;
- издадени книги;
- защитена интелектуална собственост.

С възприетите количествени измерители ВУ и НО по същество изменят обхвата и ранга на изискванията на закона. Още по-силно тези изменения са характерни за Медицинския университет - София; Русенския университет, ЮЗУ „Н. Рилски” и Висшето строително училище „Л. Каравелов”. При тях е налице тенденция за уеднаквяване на препоръчителните показатели за оценяване на кандидатите за заемане на академичните длъжности „доцент” и „професор” с показателите за периодичната атестация на преподавателите. Разшифровката на показателите е много голяма и за всяко изискване са определени оценъчни точки. В Строителното училище е дадено право на научното жури да намалява точките по отделни изисквания, а общият им брой служи за комплексна оценка на кандидата. При този подход на оценяване е много важно реално да бъдат определени размерите на оценъчните точки или по-точно на относителния им дял в крайната оценка. В Югозападния университет размерът на точките е поставен в зависимост от това дали показателят се взема предвид при институционалната акредитация и при класирането (рейтинга) на университета. Много полезно за учените от университета е и изреждането на българските списания, които се индексират в SCOPUS.

В отделни правилници на ВУ и НО се прави опит да се посочи какво се разбира под монография, какво значи международно научно списание и т.н. В повечето от правилниците такава тенденция няма. В същото време има голям кръг неизяснени въпроси:

- кои са хабилитирани учени;
- как да се оценява участието в колективни трудове;
- какви изисквания трябва да има към един научен труд за да се определи като монография;
- кои публикации в научни издания са равностойни на монография;
- какви лична права запазва хабилитираното лице при прекратяване на трудовия договор не по негова вина;
- какво значи оригинален принос в науката;
- как да се определи „големината” на решен научен или научноприложен проблем;
- какво звание е „доктор хонорис кауза”;
- при какви случаи заелият академична длъжност може да бъде уволнен, в т.ч. и дисциплинарно;

- ако едно ВУ или НО не признава научна степен, придобита в чужбина, може ли лицето да поиска разглеждане на въпроса в друго ВУ или НО и т.н.

НАУЧНИ ЖУРИТА

В досегашното изложение бяха посочени редица проблеми, свързани с научните журита. Наложително е да се направи едно обобщение и да изтъкнем следните въпроси:

- 1. Предмет на дискусия е тяхната компетентност поради:**
 - по-малък състав в сравнение с доскоро действащите съвети;
 - практическа възможност по-лесно да бъдат „купени“;
 - реални условия и практика за дирижиран, а не безпристрастен подбор на членовете на журита;
 - драстичен пример с научното жури за научната степен „доктор“, в което членува научният ръководител и са достатъчни още два гласа.
- 2. Подборът на членовете на научното жури трябва да се обмисли отново.** Полезна е идеята, обсъждана при подготовката на закона, за Национална листа на хабилитираните лица по научни направления и специалности. Необходими са контролна структура и процедура срещу лобизъм, участие на свързани лица, нарушение на академичната етика и др.
- 3. На практика модел на заседания на научните журита липсва.** Основен модел може да бъде разработен, а след това обогатен, от ВУ/НО относно:
 - времетраене на цялата процедура;
 - участие в журитата на външни гости от ВУ/НО или извън тях;
 - предвиждане на време за въпроси към дисертанта или кандидата за академична длъжност и задължение на всеки член на журито да зададе поне два въпроса;
 - присъствие/участие в работата на журито на ректора (или декан при големи университети);
 - предварителна подготовка на диплом за научна степен или за академична длъжност и връчването му в края на процедурата;
 - публичност на процедурите;
 - публична лекция на кандидата за доцент/професор.
- 4. Публичност на процедурата в Интернет.** Сега има кратък срок за присъствие на материалите в Интернет сайта; често достъпът е труден или материалите липсват; липсва време за постъпване на отзиви, критични бележки, които да достигнат до председателя на журито.

СИГНАЛИ, ЖАЛБИ, КОНТРОЛ

Първият въпрос е свързан със смисъла на публикацията в интернет-страницата на ВУ или НО на рецензиите, становищата и автореферата на докторанта един месец преди заключителното заседание на журито. **Очевидно през този месец трябва да има отзиви, критични бележки, свързани лица в журито, примери за нарушения на етичния кодекс и т.н.** Но нито законът,

нито правилниците на ВУ и НО вземат отношение по този въпрос. Крайно необходимо е да се предвиди задължение на председателя на научното жури да информира останалите членове и да предложи необходимите решения.

Докато времето от публикуването на рецензиите, становищата и авторефератите на дисертациите и времето за провеждане на заседанията на научното жури е ясно определено, то за академичните длъжности не е така. Там се употребява изразът: **„В срок до един месец преди заключителното заседание на научното жури...”, който по същество определя горната граница, но не и минималната.**

Тази двусмислица е подвела някои университети, които са се опитали да излязат от положението и са допуснали грешки. Като пример можем да посочим ЮЗУ „Н. Рилски”, който между впрочем има един от най-добрите сайтове и ясни и конкретни изисквания и критерии. В чл. 58, ал. 2 на Правилника им е записано, че рецензиите, становищата и авторефератите на кандидатите за доктори трябва да престояват на интернет-страницата най-малко 10 дни. Да, но законът изисква един месец.

За докторите на науките е записано, че „рецензиите, становищата и авторефератите се публикуват на интернет-страницата на университета не по-рано от 30 дни и не по-късно от 10 дни преди заключителното ...”. Но законът е категоричен: един месец след публикуването се провежда заседанието на журито. Тази редакция по аналогия е записана при публикуването на документите за доценти и професори. За разлика от тях във ВСУ „Л. Каравелов” навсякъде са записали срок от един месец.

Очевидно нормативната разпоредба трябва да се промени и категорично трябва да се запише, че срокът е един месец, така както е записано при дисертациите. Това, така да се каже, е техническата страна на въпроса. Другата е принципна. **Нито законът, нито правилниците на университети и научни организации изясняват каква е целта на публикуването на документите на сайтовете.** Очевидно целта е не само да се извести, че има такива процедури и учени, ангажирани в тях. **Публикацията е покана към съответната научна общност да вземе отношение към трудовете на учения, да потвърди научните изводи на рецензентите или да покаже нарушение на научната етика (плагиатство, неверни данни и др.), да посочи евентуално има ли свързани лица в научното жури и т.н.** И някой трябва да обобщи евентуалната реакция на научната общност, да организира евентуално допълнително проучване на повдигнати въпроси и дори да отложи заключителното заседание на научното жури, без сигнал до МОМН.

В закона не са разписани правомощия на ВУ и НО да разглеждат и решават сигнали и жалби по конкурсите. Това дава възможност например на СУ „Св. Кл. Охридски” всички решения да се оспорват по реда на административно-процесуални кодекс.

На по-различно мнение са в **Медицинския университет в Плевен, който е създад Комисия за развитие на академичния състав, изпълняваща конкретни функции, свързани с:**

- процедурите за атестиране на преподавателите, заемащи академични длъжности, трудов договор и изпълнението на показателите и критериите;
- предложения за заемане на академични длъжности от учени от други ВУ и НО;
- предложения за избор на асистенти, преподаватели, гост-преподаватели, почетни професори;
- разглеждане на жалби по процедурни нарушения при провеждане на конкурсите.

В Медицинския университет в София при констатиране на нарушения е предоставено право на ректори да спрат конкурс или избор на нехабилитирани и да определи срок за отстраняване на нередностите. Спирането е еднократно и за срок от един месец.

Общо взето в повечето ВУ и НО при разминаване в решенията на научното жури, научен съвет, факултетен или академичен съвет, свързани с провеждане на избор по конкурс за заемане на академична длъжност на заинтересованите лица и институции се препоръчва да подадат жалба до министъра по установения ред, което не е най-доброто решение.

МНЕНИЯ, СТАНОВИЩА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ, ПОЛУЧЕНИ В СУБ

В процеса на подготовката за дискуссионния клуб в СУБ се получиха становища, мнения, предложения. Ето някои от тях:

- Формулата **„монография или равностойни публикации в специализирани научни издания”** позволява масово заобикаляне на представянето на монографии и едновременно с това рязко намалява нейната стойност.

- За хабилитиране се изисква обезателно написването на **учебник или учебно помагало**. Следва ли да има толкова учебници по даден предмет, колкото са доцентите и професорите по тази дисциплина?

- Университетските правилници, разработени по новия закон, **капсулират университетската общност** в ограничени териториални рамки и на практика феодализират науката и висшето образование.

- Наложително е да се установят **единни изисквания** към оформянето на авторефератите, изготвянето на рецензиите и становищата.

- Задължително е да се изисква от членовете на научните журита да подписват **декларации**, от които да се вижда, че те нямат взаимоотношения с кандидата – роднински връзки, кредитни взаимоотношения, фирмена обвързаност и т.н.

- Да се **въведе квота за броя на професорите в дадено научно звено**, която да бъде пропорционална на броя на работещите в него.

- Да се създаде **контролен орган**, който да преглежда дали правилниците на ВУ и НО съответстват на закона, както и да проверява издържаността на документацията след всеки проведен конкурс, без да е постъпило каквото и да било възражение или сигнал за нередност.

- Да се въведе **рейтинг на учените** и на база на сбора от индивидуалните рейтинги да се формира рейтингът на университетите и научните организации.

- Законът позволява на университетите сами да определят изискванията и критериите за заемане на академични длъжности, което води до **нарушаване на съотношението между научни изследвания и преподаване**.

- Да се създаде **национална банка данни за водещи учени**, от които по случаен признак да бъдат формирани членовете на научните журита.

- Неприемливо е факултетите на ВУ да имат **критерии и допълнителни изисквания** за академични длъжности, **които да не са отразени** в Правилника на висшето училище и да се менят непрекъснато.

- Да се изисква участие на **чуждестранни учени** в научните журита за „доктор на науките” и „професор”.

- Самостоятелно или в рамките на библиотеките ВУ и НО да имат **научен електронен архив**, в който да се отразява научна продукция и да служи при участие в конкурси. От наличието на такъв архив ще има полза за студентите и докторантите, но той може да служи за доказване на авторски претенции.

- Дисертациите са много сериозен научен труд, който е създаден в полза на науката и обществото. Ето защо, те трябва да бъдат **задължително издавани** и едва след депозирането на научния труд да се пристъпи към изплащането на определената сума.

- Научната степен „доктор на науките” да бъде елемент на кариерното развитие. Да стане **задължителна основа за професура**.

- Да се въведе **държавен лимит за академичните длъжности** спрямо нехабилитирания състав или спрямо броя на студентите. Необходимо е да има лимит за отделните хабилитирани длъжности.

- В правилниците на ВУ и НО не са разработени въпросите на **взаимоотношенията между първичните звена и факултетните съвети**, когато се търси научен ръководител на асистент – докторант, с който катедрата не разполага на мястото на обучение и защита и т.н.

- Да се **огласява съставът на научното жури веднага след неговото формиране** и да се даде право за отвод на негови членове, които не са специалисти по съответната научна проблематика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ЗРАСРБ е реалност от една година.

- Той не бе приет еднозначно, не се приема еднозначно и сега.
- Законът се приема активно от всички, придобили научни степени и академични длъжности по него. Но се приема с резерви от привържениците на досегашната система. И има защо.
- **Днешната дискусия може да сблъска позиции, които са конфликтни, но не бива да бъдат непримирими.** Необходим е консенсус, кое е полезно или вредно за кадрите с оглед нуждите на държавата, а не на личните или локалните интереси.
- **„Законът създава количество, но принизява качеството!”**

Необходими са уеднаквени, единни за държавата, специфични за отделните научни направления високи критерии и изисквания.

Необходимо е създаването на контролни механизми за качество и контролни структури на локално (във ВУ и НО) и на национално ниво (за кадри и институции).

Ползата от дискусията би била възможно **най-безпристрастната оценка за действието на закона** с оглед крайните му цели:

- стимулиращ ефект върху науката и научно-преподавателската общност;
- полезен ефект за обществото и държавата.

София, 22 март 2012 г.